

Сидорчук Н. Г. Компетентнісні засади підготовки викладачів закладів вищої освіти в умовах аспірантури / Сидорчук Н.Г. // Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (23–24 квітня 2020 року). – Суми: Видавництво СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020 р. – 274 [1] – С. 93-95 (Свідоцтво ДК № 231 від 02.11.2000 р.).

DOI 10.24139/978-966-698-290-5/2020/conference/tom1

Н. Г. Сидорчук,
доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки, професійної освіти
та управління освітніми закладами
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

КОМПЕТЕНТНІСНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ АСПІРАНТУРИ

Реалізація інтеграційних процесів в Україні визначається впровадженням європейських норм і стандартів у освіті та науці. Вагомого значення у формуванні наукового та інтелектуального потенціалу суспільства набувають заклади вищої освіти, основу діяльності яких становить професорсько-викладацький склад. Глибинні зміни у системі та структурі вищої освіти визначають потребу оновлення концептуальних засад підготовки фахівців для вищої школи, а теоретичні висновки останніх десятиріч (В. І. Байденко, А. А. Вербицький, М. З. Згуровський, І. О. Зимня, І. Ф. Ісаєв, Н. В. Кузьміна, А. К. Маркова, Н. Г. Ничкало, Ю. М. Рашкевич, Н. А. Селезньова, Ю. Г. Татур, Т. І. Туркот, В. Д. Шадриков та ін.) засвідчують, що побудова нової парадигми професійної підготовки викладачів для закладів вищої освіти ефективно здійснюється в умовах аспірантури та забезпечується використанням *компетентнісного підходу*.

Обґрунтовуючи його значення у одній з найбільш відомих програм, де беруть участь університети всіх країн Євросоюзу – проєкті "Надбудова освітніх структур", пріоритетним напрямом співпраці у галузі освіти європейські аналітики (Ж. Делор, Дж. Равен) визначають чітке структурування загальних та спеціальних компетенцій, у тому числі у ході підготовки докторів філософії. На їх думку, перевагами компетентнісного підходу є його гнучкість та автономія в архітектурі навчального плану, що й забезпечує якість освітньо-наукової

траєкторії не тільки як підґрунтя реалізації ними професійно-педагогічної діяльності, але й як засіб реалізації наукових досліджень незалежно від обраної спеціальності.

У зазначеному контексті сучасна орієнтація професійної діяльності фахівців вищої кваліфікації закладів вищої освіти на ключові положення компетентнісного підходу обумовлена необхідністю оволодіння фахівцями різних галузей знань не тільки *загальнонауковими* (філософськими), *спеціальними* (фаховими, предметними), *загальними (базовими)* (світоглядна, громадянська, комунікативна, інформаційна, самоосвітня та ін.) компетентностями, але й, так званими, *соціальними (супровідними)* – такими, що забезпечують виконання професійної діяльності викладача закладу вищої освіти в умовах ефективного поєднання навчальної, методичної, організаційної, виховної роботи з науковою. З огляду на зазначене вище, впровадження компетентнісного підходу найбільшою мірою пов'язують з вимогами, що пред'являються до випускників системи підготовки кадрів вищої кваліфікації як самою особистістю, так і роботодавцем, державою, соціумом у цілому.

Розв'язання поставленого завдання в умовах підготовки докторів філософії за новими освітньо-науковими програмами передбачає вивчення слухачами всіх напрямів підготовки обов'язкової навчальної дисципліни "Професійно-педагогічна компетентність викладача закладу вищої освіти", що розрахована на 3 кредити ЄКТС (14 годин лекцій, 16 годин семінарських занять, 60 годин самостійної роботи). Його упровадження у Житомирському державному університеті імені Івана Франка здійснювалося покроково: розробка перспективних ліній досягнення поставленої мети з опорою на теоретичний, практичний блок та блок індивідуальної роботи слухачів; відбір та систематизація конкретних форм діяльності викладача та слухачів у ході навчального процесу (лекція з аудіовізуальною підтримкою, аналіз першоджерел, складання слухачами вільного конспекту на основі прочитаних першоджерел, розробка та захист проектного завдання тощо), що дозволило осмислити зв'язки між сучасними теоретичними науковими моделями та їх

розвитком у реальних умовах освітянської практики.

Дисципліна "Професійно-педагогічна компетентність викладача закладу вищої освіти" є складовою частиною блоку дисциплін, що орієнтовані на визначення здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти *загальнонаукових* (місце наукового доробку у системі наукових знань відповідної галузі), *спеціальнонаукових* (як фундамент базової кваліфікації, що дозволяє орієнтуватися у спеціальних питаннях, розширюючи коло вузької спеціалізації), *інституційних* (дидактична інтерпретація наукового доробку) та *особистісних* (як підґрунтя для забезпечення соціальної та професійної мобільності, творчого пошуку, самовираження, самотворення, адаптації до змін та ін.) *перспектив виконання наукового пошуку*. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації.

У цілому ж упровадження положень компетентнісно орієнтованої парадигми у підготовку здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (майбутніх викладачів вищої школи) забезпечує озброєння їх методологією творчої діяльності, комплексом професійно значущих якостей особистості та закладає підґрунтя їх соціальної успішності, професійної мобільності, конкурентоспроможності на європейському ринку праці.

Результатом вивчення дисципліни "Професійно-педагогічна підготовка викладача закладу вищої освіти" визначено ефективне поєднання у ході професійної діяльності викладачем її наукової, навчальної, методичної, організаційної, виховної складових.

Список використаних джерел

1. Сидорчук Н. Г. Концептуальні засади компетентнісної парадигми підготовки фахівців в умовах ціложиттєвого навчання / Сидорчук Нінель Герандівна // Компетентнісні засади освітньо-виховного процесу в умовах ціложиттєвого навчання: [збірн. наук. праць молодих дослідників] // за ред. Н. Г. Сидорчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – Вип. 1. – 160 с. – С. 8-16.